

GUTENBERG

Suomen Kirjaltajaliiton äänenkannattaja

• N:o 5 •

Finska Typografförbundet's organ

Toukokuu 1 Maj	Tilaushinta — Prenumerationspris Koko vuosikerta — Helt år 3 m. Irtonaisnumero — Lösnummer á 30 p.	Toimitus — Redaktion J. Höglund V. Forsström Vastaava — Ansvarig	Ilmoitushinta — Annonspris Petiiti-riviltä } 25 p. Per petitrad }	5:s vuosikerta 1897 5:te årgången
-----------------------------	--	---	---	--

Suomen Kirjaltajaliitto. Finska Typografförbundet

Tiedonantoja Liittohallitukselta:

Esiintulleesta syystä muistutetaan vieläkin: että maksukirjat ovat käytettävät sääntöjen 38 ja 39 §§:n määräyksen mukaan; sekä että kunkin liittojäsenen *välttämättömästi* tulee kuulua johonkin osastoon, kuin myös osaston jäsen Liittoon.

Helsingin Kirjaltajayhdistys on jättänyt Liiton käytettäväksi yhdistyksen hoitaman Vanhuusrahaston, 544 m. 23 p.

Osastoja kehoitetaan valitsemaan komitean, joka paikkakunnalla kerää vapaaehtoisia lahjoja Vanhuusrahastoon, kuin myös muilla käytännöllisillä keinoilla kartuttaa sitä, ja ovat varat, joista osaston toimikunta on vastuunalainen, lähetettävät vuosineljännesten kanssa.

Vuosineljännestelejä lähetettäessä on tästä lähin myös mahdollisesti etukäteen maksetut jäsenmaksut suoritettavat.

Muutamilta Tukholmassa oleskelevalta suomalaisilta kirjaltajilta on Liittohallitus vastaanottanut onnentoivotuskirjelmän Liiton perustamisen johdosta sekä lahjan 9 kruunua Vanhuusrahastoon, joista Liittohallitus täten lausuu sulimmat kiitoksensa.

Liittohallituksen asiamieheksi Oulussa on herra *J. J. Harju* valittu.

Turun Kirjaltajayhdistys on ilmoittanut Liittoon. Yhdistyksen säännöt tarkastetaan.

Liittohallitus.

Förbundsstyrelsens meddelanden:

Afförekommen anledning meddelas ytterligare: att inbetalningsböckerna böra användas enligt bestämmelsen i §§ 38 och 39 i stadgarne; samt att hvarje förbundsmedlem *ovilkorligen* bör tillhöra någon filial, liksom äfven hvarje afdelningsmedlem är skyldig att tillhöra förbundet.

Typografernes förening i Helsingfors har öfverlämnat till Förbundets förfogande den under föreningens förvaltning stående Invalidfonden, utgörande 544 m. 23 p.

Afdelningarne uppmanas att utse en komité för att å orten insamla frivilliga bidrag samt i öfrigt förkofra invalidfonden, och böra dessa medel, för hvilka afdelningsbestyrelsen är ansvarig, tillika med kvartalsredovisningarne insändas.

Vid kvartalsredovisningen bör hädanefter äfven möjligen i förskott inbetalda förbundsafgifter insändas.

Af några i Stockholm vistande finska typografer har Förbundsstyrelsen erhållit en lyckönskningsskrifvelse i anledning af Förbundets bil-

dande, jämte en gåfva, 9 kronor, till Invalidfonden, för hvilket Förbundsstyrelsen härmed får framföra ett uppriktigt tack.

Till Förbundsstyrelsens ombud i Uleåborg är herr *J. J. Harju* utsedd.

Åbo Typografförening har anmält sig till inträde i Förbundet. Föreningens stadgar revideras. **Förbundsstyrelsen.**

Ilmoitettuja jäseniä. Anmälda medlemmar.

Helsingin osastosta: — *Från Helsingfors afdelning:* Parviainen, Kaarlo, latoja, sättare, ²³/₁₂ 73. — Hägglund, Verner, latoja sättare, ²/₅ 69.

Wiipurin osastosta: — *Från Wiborgs afdelning:* Sederholm, Karl Oskar, faktori, faktor, ¹³/₁ 68. — Ståhl, Karl Fredrik, faktori, faktor, ²⁴/₁₀ 69. — Kinnunen, Pietari Reinhold, latoja, sättare, ¹⁷/₄ 60. — Savander, Otto Wilhelm, latoja, sättare, ²⁶/₃ 50. — Juvonen, Emil Viktor, painaja, tryckare, ⁷/₂ 76. — Jurjeff, Georg, latoja, sättare, ²³/₇ 68. — Hukkanen, Emerik, latoja, sättare, ³/₁ 67. — Sorjonen, Oskari, latoja, sättare, ³/₄ 73. — Kosig, Karl, latojaopp., sättarelev, ¹⁴/₆ 76. — Hänninen, A. latoja, sättare, ⁸/₁₂ 61. — Forstén, Gustaf, latojaopp., sättarelev, ¹⁸/₁₀ 77. — Huovilainen, Aleksander, painaja, tryckare, ²⁴/₄ 75. — Molsä, Gustaf Adolf, latoja, sättare, ²⁹/₇ 69. — Sundqvist, Kaarlo, latoja, sättare, ²²/₁ 67. — Siikanen, Karl Johan, latoja, sättare, ²¹/₂ 51. — Lindfors, August, latoja, sättare, ²⁹/₁₁ 73. — Nyqvist, Viktor Wilhelm, latojaopp., sättarelev, ⁷/₃ 76. — Taskinen, Aleksander, latoja, sättare, ¹²/₆ 47. — Tallberg, A. W., latoja, sättare, ⁹/₁₀ 67. — Mangolin, Karl Felix, latojaopp., sättarelev, ¹⁴/₁ 79. — Nyholm, Emil, latoja, sättare, ⁹/₉ 69. — Korkkanen, Johan Emil, latojaopp., sättarelev, ²⁸/₇ 75. — Korhonen, J., painajaopp., tryckarelev, ⁷/₁ 75. — Sorjonen, A., latojaopp., sättarelev, ³⁰/₇ 75. — Öflund, painaja, tryckare, ¹²/₅ 76.

Yhtyneitä jäseniä. Inträdande medlemmar.

Helsingin osastosta: — *Från Helsingfors afdelning:* 492. Lundqvist, Johan Alfred. — 493. Tukiainen, Juho Aatto. — 494. Holm, Johan Edvin. — 495. Holmström, Fritz Kustaa. — 496. Berghem, Karl Wilhelm Alexander. — 497. Littonen, Mathias Engelbert. — 498. Wallenius, Edvard Johan. — 499. Lundgren, Frans Oskar. — 500. Beurling, Nikolai Alexander.

Tampereen osastosta: — *Från Tammerfors afdelning:* 501. Nurmi, Hjalmar. — 502. Engberg, A. — 503. Widerholm, W. F.

Kuopion osastosta: — *Från Kuopio afdelning:* 504. Bergroth, Armas Pietari.

Muuttaneita jäseniä. — Afflyttade medlemmar.

Oulun osastosta. — *Från Uleåborgs afdelning.* 436. Höglund, Porvooseen, till Borgå.

Eronneita jäseniä. — Utgående medlemmar.

Helsingin osastosta: — *Från Helsingfors afdelning:* 36. Itkonen, 40. Tuisku, 119. Sandberg, 180. Hallén, 268. Engholm, 288. Hänninen, 291. Tenna, 372. Bärlund, eivät ole suorittaneet jäsenmaksujaan, för bristande medlemsafgifter. 165. Hällsten, 168. Nyström, 405. Luoma, 169. Müller, ovat ilmoittaneet eroavansa Liitosta, syystä että eivät tahdo kuulua paikallisyhdistykseen, hafva anmält att de önska utgå från Förbundet emedan de ej vilja tillhöra T. Förening.

Kuopion osastosta: — *Från Kuopio afdelning:* 331. Parviainen, 333. Halonen, eivät ole suorittaneet jäsenmaksujaan, för bristande medlemsafgifter.

Herätkäämme välinpitämättömyydestä!

Katsellessa nykyistä kirjaltajakunnan toimintaa täällä Helsingissä, tulee tahtomattaankin siihen pahaan käsitykseen, että me kaikki olemme aivan kuin yhdestä puusta veistetyt. Olemme ikäänkuin nielleet vereemme samaa, hetkellistä ja pian seisovaa toimeliaisuutta. Sanalla sanoen: me olemme haluttomia kaikkeen siihen, mikä olisi tärkeää ja toimintahalua ja -kykyä kysyvää työtä omaksi ja jälkeläistemme hyväksi.

Turvata omaa asemaansa, se ei ole mikään leikin tai laiminlyötäväksi sopiva asia. Ennen kaikkea tulisi sitä pitää silmätikkuna, helliä kuin pientä lapsota ja uhrata sen eteen voimansa, tahtonsa ja aikansa. Ei koskaan saisi unohtaa velvollisuuksia oman työnkään jälkeen. Pitäisi muistaa, että on muutakin tehtävää, joka vaatii apua ja tarjoo puuhaa, vaikka kohta maksu siitä ei olisikaan suurempi kuin — viha ja hävyttömyys vastapuolelta. Mutta sittenkin voi iloita itse-mielessään hyvällä syyllä, kun tietää, että löytyy tuhansia ystäviä, jotka voivat hädän tullessa suureksi avustaa ja nostaa kätensä turvaksi.

Katselkaamme esim. täkäl. yhdistyksemme tämänvuotista toimintaa. Verratkaamme sitä viime vuoteen — vaikka silloinkin oli laimeus suuri — huomaamme sen tuntuvassa määrässä kasvaneen. Ei mitään eloa henkile tai ilmene sen nukkuvalla toiminnalle. Kaikki ovat väsähtäneet ja haluavat viettää jouto-aikansa rauhassa, sulkeutuneina syrjään yhteisen työn tehtävistä. Lukuunottamatta toimikuntaa, Liittohallitusta, laulu- ja huvitoimikuntaa, lepäävät kaikki muut asianharrastukset syrjässä.

Tämänvuoden alussa, jolloin Liittomme alkoi toimintansa, otaksuimme yhdyselämän entistä ehommin kasvavan, saavan uutta voimaa ja intoa. Mutta siinä erehdyimme suuresti, kun näimme, että se tulikin käymään päinvastoin.

Ne harvat, jotka nykyään toimivat yhdyselämässämme, saavat kyllä tarpeeksi asti maistaa tästä välinpitämättömästä ja elottomasta kirjaltajakunnan keskuuspisteestä. Sen sijaan löytyy hyvin paljon jäseniä, jotka eivät välitä sitä eikä tätä koko yhdistyksestä, olipa sellainen olemassa tai ei.

Asia ei sillä parane, että me yksipuolisesti valitamme ja muistutamme; se ehkä pahentaa ja pikemmin kuolettaa senkin niukan elonmerkin. Tahdomme vaan kehottaa kaikkia kirjaltajia, ei yksin täällä vaan maaseudullakin, ottamaan osaa yhdyselämään, toimimaan ja pitämään vireillä sen tärkein asiain juoksua, muistamalla, että yhdistys on meidän kaikkein äiti, jonka juurelle kokoonnumme kuin pienet lapset saamaan neuvoa ja tukea tulevaisuuden varalle. Tässä tapauksessa meidän tulisi myöskin antaa hyvinansaittua tukea sen vaivain palkkioksi.

Tukekaamme ja kannattakaamme yhdistystämme! Seuratkaamme sen pyrintöjä ja heittäkäämme pois tuo tuskastuttava ja paha esimerkkiä vaikuttava välinpitämättömyys! Herätkäämme kaikki uusin voimin antamaan eloa nuorelle Liitollemme ja kehottakaamme sen ulkopuolellakin vielä olevia siihen yhtymään!

Muistakaa Vanhuusrahastoa!

Eget hus.

Frågan om eget hus åt Typografernes förening är icke ny, föreningen har redan för flere år sedan insett sig vara i behof däraf och under årens lopp har detta kraf gjort sig allt mera gällande. Antalet föreningsmedlemmar har ökat för hvarje år och särskildt nu, sedan Finska Typografförbundet trädte i värksamhet. Att finna en lämplig och tidsenlig lokal i privata hus har visat sig omöjligt, och trots sina dryga hyror och obekvämligheter har tillvaron i dessa än mera försvarats genom de band som pålagts föreningen af husvärdarne, såsom genom förbudandet af att hålla musik- och sånglektioner, nöjen m. m. — med ett ord föreningen har alltid känt sig husvill.

Vi kunna icke i detalj uppräknat alla de förmåner föreningen och hela typografkåren vunnit genom att äga ett eget hus, men vi tro oss ej säga för mycket då vi påstå, att dessa äro oskattbara. För det första vunnit föreningen en stadig och hållbar grund, hvilken hade att betyda mycket äfven för hela typografförbundet i Finland. Det är ej sagt, att huset genom att äga en stor festsal, endast vore till för att förlusta medlemmarne; nej, vid sidan af allt detta skulle huset äga mindre salar, där typograferne vore i tillfälle att utveckla sig i intellektuellt afseende. — Typografkåren har i detta hänseende försunnat mycket, genom att ej ha beredt medlemmarne lämpliga tillfällen att samla kunskaper och förvärfva arbetsskicklighet. Föreningen måste i detta afseende taga ett stort steg och detta steg borde ej vara någon omöjlighet om blott något lägges åsida den lojhet, som hos medlemmarne insmygt sig. Men när det finnes ett ädelt och tacksamt mål att arbeta för, borde denna lojhet försvinna af sig själf.

Som sagt, då föreningen äger ett eget tak, under hvilket den ostörd får arbeta, så våga vi äfven hoppas, att lektioner i olika ämnen, som upphöjer och förädlar karaktären samt väcker kunskapsbegär, skall där komma att gifvas. Kunskap, särskildt i för vårt fack lämpliga ämnen, skulle mycket höja arbetsskickligheten, hvilken skulle kunna befrämjas genom anskaffande af större samligar olikartade tryckalster, särskildt i accidensväg, hvilka skulle på ett lämpligt sätt placeras i något särskildt rum, där typograferne på bestämda tider vore i tillfälle att studera de särskilda arbetena.

Det är nästan onödigt att uppräknat alla de förmåner vi vunnit genom ägandet af ett eget hus, ty hvar och en föreningsmedlem bör inse, hvilken nytta typografkåren och särskildt typografen i vårt land däraf kunde erhålla.

Vi kunna ej tro, att någon typograf som rätt uppväger saken, kan sätta något hinder i vägen för uppnåendet af detta ädla mål. Det är visst sant, att många betänkligheter komma att möta vid planens realiserande, men dessa kunna icke vara öfvervinnerliga. Med god vilja och enighet kunna de lätt bekämpas.

Vid realiserandet af ofvannämnda plan ha vi tänkt oss att bildandet af ett aktiebolag vore det rätta medlet. Aktiernas storlek kan senare bestämmas, sedan en bestyrelse nedsatts och utarbetat lämpliga förslag därtill. Enligt vår åsikt borde aktiernas värde ej öfverstiga 50 mark samt vara inbetalt inom två år.

Bestyrelsen för byggnadsfonden skulle äfven äga frihet att anordna alla slags tillställningar och använda medel som de funne vara de lämpligaste till att öka fonden. Och det är att hoppas, att insiktsfulla och intresserade medlemmar blifva valda till denna bestyrelse. Ingen borde, hvad råd och hjälp beträffar, neka att på allt sätt bistå och underlätta deras arbete.

Nu, då denna fråga kommer att diskuteras på föreningens möte, våga vi hoppas, att den vinner en intresserad och allmän sammanslutning och att en gång för alla det „men“, som alltid inom vår förening lägger hinder i vägen, skall utlämnas. Man har ändå sett, att detta „men“ endast är ett tecken på ligkiltighet och att ämnen, som kunnat långt före detta behandlas, därigenom blifvit att ligga.

Det är visst sant, att vi hafva mycket annat att uträtta, men vid sidan af allt detta kan Byggnadsfonden växa och i mån af den uppmärksamhet förslaget vinner komma äfven andra saker att omfattas med större intresse. Frågan har länge legat i dvala; det är på tiden att den upptages.

Låt oss därför raskt gå till väcket och vi skola i en snart framtid se, att ett eget hus icke allena är en skön illusion utan en verklighet.

—/—

Tämänvuotinen näyttely Leipzigissä.

Viimevuotinen teollisuus- ja taidenäyttely Berliinissä on varmaankin kaikille „Gutenbergin“ lukijoille tunnettu, sillä onhan siitä paljon kerrottua sanomalehdissä. Enemmän tuntematonta taitaa kuitenkin monelle olla, että tänä vuonna tapahtuu samallinen, Sachsen'in kuningaskunnan toimeenpanema näyttely Leipzigissä.

Suurenmoinen tavallaan oli Berliinin näyttely, vaan sehän oli ainoastaan yhden kaupungin toimeenpanema, ja nyt on koko valtakunta, joten siis voi odottaa paljo suurempia ja monipuolisempia tuloksia, etenkin kun Sachsen on tunnettu yhdeksi Saksan vilkkaimmaksi teollisuusmaaksi. Paljo tulee siellä näkemistä kaikilla aloilla, vaan etenkin meidän ammatimme tulee siellä saamaan huomattavan sijan, sillä onhan Leipzig graafilisten taiteitten ja ammattihaarojen pääkaupunki, voipa sanoa koko sivistyneessä maailmassa.

Itse näyttelyssä tietysti tulee olemaan edustettuina ne monet suuret valimot, konetehtaat ja painot, mitkä Leipzigissä, Dresdenissä y. m. Sachsenin kaupungeissa toimivat, vaan jo ilman sitäkin on Leipzigissä tarpeeksi näkemistä. Kuten tunnettu on siellä m. m. Kirjakauppias-pörssi, ainoa laatuaan maailmassa. Tänne tulevat kaikilta maan ääriä uutuudet kuten kirjat, kuvat, uudet keksinnöt eri aloilla y. m. Pörssiin, joka on sijoitettuna suureen komeaan palatsiin, on myös yhdistetty kirjapainomuseo, joka alallaan on paras mitä löytyy, sinne kun on koottu mitä arvokkaimpia töitä Gutenbergin ajoista nykyoloihin asti. Yksistään tämän museon näkeminen kannattaa matkan.

Emme tällä kertaa ryhdy pitempiin pakinoihin tässä asiassa, aikomus olikin vaan huomauttaa ammattilaisia, joilla on halua ja aikaa sekä — varoja tehdä hyödyllistä kesämatkaa. Harvalle joukostamme tuo sentään taitaa mahdollista olla, sillä, vaikkakin matka Leipzigiin, jolla tiellä myös saa nähdä Berliinin, ei kesäaikana kovin kallis ole, tuntuu se sentään työmiehen kukkarossa liian paljolta.

Helsingin Kirjaltajain Yhdistyksen lähimmässä kokouksessa tulee tämä asia keskusteltavaksi ja toivomme sen niin selvenevän, että ainakin joku joukostamme tulisi tilaisuuteen matkalle lähemmään. Kehoitamme myös maaseutulaisia ajattelemaan tätä asiaa. Seuraavassa „Gutenbergin“ numerossa ehkä siihen palaammekin, kunhan saadaan hiukan lähempiä tietoja itse näyttelystä.

Ergo.

Bref från Borgå.

Borgå d. 26. 4. 97.

Då det är hvarje afdelnings skyldighet att i förbundsorganet redogöra för sin värksamhet, anser äfven Borgå-afdelning sig hafva skäl att visa en lifsytring till tecken på att den lever. Något viktigare som kunde talas om, har klubben dock ej kunnat uträtta, hufvudsakligen i brist på krafter och i följd af de ytterst begränsade tillgångarne men äfven, inom parentes sagdt, genom brist på intresse. Detta är dock något som vår anspråklösa klubb ej kan hjälpa, ty samma klagan höres nära nog från hvarje förening och sammanslutning.

Bland åtgärder af någon vikt måste otvifvelaktigt upphyrning af möteslokal anses vara, en sådan nämligen har för jämförelsevis billig hyra erbjudits klubben från 1 juni. Redan från första början af vår värksamhet har det varit förenadt med många olägenheter att anordna möten i saknad af lämplig samlingslokal, man har t. o. m. varit tvungen att anordna friluftsmöten med ty åtföljande fataliteter, men då nu klubben inom närmaste framtid kommer att förfoga öfver en sådan, försvinna dessa svårigheter. Äfven erhåller klubben därigenom tillfälle att värkställa en annan, icke mindre viktig angelägenhet nämligen anskaffandet af facklitteratur som i följd af ofvannämnda orsak ej förut kunnat anskaffas. Skulle klubben därtill på något sätt erhålla en accidenssamlingsvare det ett stort steg framåt, ty genom dessa medel kunde medlemmarne i hög grad förkofra sig i facket. Klubben har äfven beaktat detta samt söker efter förmåga att realisera denna plan.

Till Invalidfonden har klubben beslutit genom därtill utsedda personer uppbära af medlemmarne en frivillig afgift. Beslutet om uppbörden var enhälligt, hvarför man kan hoppas på ett godt resultat för det behjärtansvärda ändamålet.

Till medlemmarnes och deras familjers trefnad har klubben anordnat flere lyckade utfärder samt har nu i likhet med föregående års, beslutit fira 1 maj med en utfärd till stadens omgivning. Någon större festlighet har klubben ansett sig, i följd af orsforhållandena, ej kunna gå i land med, ehuru en sådan tillställning nog vore på sin plats, redan från den ekonomiska sidan af saken sedd, ty klubbens inkomster äro mycket små.

För uppehållande af intresset och trefnaden har jämväl en handskrifven tidning fåtts till stånd. Den första nummern har redan utkommit och torde meningens vara att låta tidningen utkomma till hvarje månadmöte. Mätte äfven den i någon mån bidra till nåendet af det mål för hvilket vi alla arbeta.

Klubben har fått sina ordningsregler tryckta, tack vare herr Werner Söderströms tillmötesgående, hvilken utan någon som helst ersättning låtit å sin officin utföra arbetet.

Kirje Tampereelta.

18²⁵/4. 97.

Olen kuullut, noin vaan sivupuheina — asia kuitenkin väitetään todeksi — että joillakuilla työtovereilla täällä olisi vakaa aikomus ruveta puuhaamaan siihen suuntaan, että kirjapainotoissa olevilta juopoilta henkilöiltä alennettaisiin palkkauseruste, tai että ei maksettaisi sen mukaan kuin juomattomille.

Tämä tällainen homma, olkon mitä laatua tahansa, panee väkisinkin aivot hieman ymmälle, varsinkin kun sen alkuunpanijoina kuuluu olevan itse kirjapainotyössä toimeentulonsa ansaitsevia henkilöitä. — Sitä vastaan ei kukaan yhtyne väittämään, että monesti juopot, kun heitä sattuu olemaan useampia yhdessä painossa, saattaa painon faktorin ja joskus isännistönkin ikävään pulaan, mutta joskus sattuu niinkin, että heissä voi olla pulasta pelastajakin. Mutta eiköhän nämät — painon faktorit — voi pitää siitä murhetta, kellekä he mitäkin töitä antavat, ettei siitä tarvitse ruveta työtoverien huolehtimaan.

Olisipa hauskaa tietää, millä perusteilla he toimenpidettään puolustavat. Olisiko heille hauskaa, jos tuota juuri vasta saavutettua 80 pennin perustetta ruvettaisiin alas laskemaan ja poikkeuksia sen suhteen tekemään? Olisiko tämä nautintoa? Ehkäpä! Ja mitä rajaa tulitaisiin tässä suhteessa käyttämään? Lisäisihän se joskus vaihtelua ja olisi hieman koomillistakin, kun faktorin luo tulisi mies töitä kysymään ja häneltä ruvettaisiin tutkimaan, onko hän juoppo vai juomaton, pitääkö hän tapana viettää vapaapäiviä j. m. s. Ja sitten näillä perusteilla maksettaisiin hänelle

palkka. Se tosin saa jäädä faktorien asiaksi, mutta toisilla työmiehillä en luulisi asian kanssa olevan niin suuria tekemisiä, että moiseen hommaan ryhtyvät. Eikä se ole soveliastakaan. Toisilla keinoilla ruvettakoon juoppouspahetta poistamaan, tällä tavoin ei suinkaan kenestäkään raitista miestä saada.

Palkkausperusteissa tulee meidän ajan mukaan pyrkiä vielä eteenpäin, sillä ei suinkaan tämä peruste, mikä meillä nyt on täälläkin, ole se ainoa oikea ja paras. Tässä hommassa me tarvitsemme kaikki voimat, ei ketään tule syrjään jättää. Se on kyllä tosi, että parempaan päin pyrkiessä on juoppous suurimpana esteenä. Mutta, niinkuin jo sanoin, koeteltakoon muilla keinoilla juoppoutta poistaa, mutta ei näin, sillä se on kuitenkin turha vaiva. Sillä jos nyt tovereilta, joilla tiedetään olevan juomishalua — vaikea on tässä täydellistä rajaa löytää kohtuullisen ja juopon välillä — alennettaisiin palkkausperuste, niin eivät suinkaan he olisi meitä perusteen kohottamispuuhissa eteenpäin auttamassa. He sydämmestyisivät ja tuumisivat vaan, että kyllä he tekevät halvemmalla, ja näin ei päästäisi puusta pitkään. Monia muita seikkoja löytyisi vielä, mutta niitä en nyt lähde kirjoittamaan, koska tiedän ettei Gutenbergin palstat ole liiaksi suuret, eikä niitä siis voi paljalla maaseutukirjeillä ruveta täyttämään. Kaikissa tapauksissa kuitenkin pyydän Teitä jättämään moiset hommat, jotka eivät sovi teille työmiehinä, sillä: „joka luulee seisovansa, katsokoon, ettei hän lankeaa“!

Vennu.

Liiton alalta. Från förbundsområdet.

— **Tampereen kirjaltajain yhdistyksen toimikunta** on valinnut yhdistyksen virkailloiksi hrat A. Nordberg'in varapuheenjohtajaksi, J. R. Carlander'in sihteeriksi, O. Vennberg'in rahastonhoitajaksi ja Samuli Snellman'in kirjastonhoitajaksi.

Huvitoimikuntaan on toimikunta puolestaan valinnut neiti Hilda Silman'in, hrat H. Niemen ja Samuli Snellman'in.

— **Oulun Liitto-osaston** kokouksessa v. k. 7 p:nä valittiin puheenjohtajaksi herra J. J. Harju sekä johtokunnan jäseniksi herrat J. W. Heickel, A. E. Pesonen, K. M. Astrén ja Vald. Lehtinen.

Johtokunta on keskuudessaan valinnut herra Heickell'in varapuheenjohtajaksi, herra Astrén'in rahastonhoitajaksi, herra Lehtisen kirjuriksi ja herra Pesosen taloudenhoitajaksi.

Uutisia. Notiser.

— **Latojain palkat Porissa.** Sattumalta olemme saaneet käsiimme seuraavan, erälle täällä työskentelevälle latojalle lähetetyn kirjeen, jossa pyydetään häntä muuttamaan Poriin sillä hyvällä syyllä, että hän on Ess-korinetin soittaja. Kirje, jonka mukaan palkkaakin luvataan ihan näkemättä ja jonka on allekirjoittanut Porin raittiusseuran esimies, on näin kuuluva:

„Sain kuulla H:ltä, että Te olette Ess-korinetin soittaja. Ja täällä raittiusseura „Alphan“ soittokunnassa puuttuu Ess-korinetistä, niin *pisti* mieleeni: ettekö tahtoisit muuttaa paikkaa; täällä olisi paikka O. Andersin'in kirjapainossa. Palkkaa hän lupaa *näkemättä* 70 mk, joka kyllä ylenetään, kun Andersin tulee Teidät *persoonallisesti* tuntemaan. Pyydän tämän johdosta Teitä *hyväntahtoisesti* vastaamaan.“

Latojat, etenkin Ess-korinetin soittajat, hakekaa paikkaa Porista! Mahtaneeko muissakin Porin kirjapainoissa vallita niin hyvä luotto latojiin, että umpimähkää tarjotaan moinen summa, joka siellä ehkä onkin suurimpia.

— **Kävetyretken** „Grejukseen“ toimeenpanee Helsingin Kirjaltajain Yhdistys toukokuun 9 päivänä.

— **Kirjapaino-osuuden kauppa.** Kirjaltajat J. W. Hellberg ja J. E. Syrén, jotka yhdessä faktori G. E. Janssonin kanssa omistavat „G. E. Jansson ja kumpp. kirjapainon“ Tampereella, ovat ostaneet myöskin faktori Janssonin osuuden sanotusta kirjapainosta.

— **Uutta sanomalehti- ja kirjapaino-osakeyhtiötä** puuhataan parhaillaan Vaasassa, tietää P:lehti kertoa. Hanke kuuluu saaneen alkunsa selvältä suomalaiselta taholta.

— **Jyväskylän kirjaltajainyhdistyksen vuosikokouksessa** sunnuntaina v. k. 10 p. käsiteltiin sääntöjen 5 §:n määräämät asiat: luettiin vuosikertomus ja rahastonhoitajan tilit sekä toimitettiin asianmukaiset vaalit. Yhdistyksen esimeheksi valittiin edelleen faktori G. J. Johansson ja toimikuntaan faktori G. A. Svahn, hrat Kl. Hake, E. Sundvall, Hj. Mantere ja O. Hirvonen varsinaisiksi sekä hrat V. Tamminen ja Kl. Lindgren varajäseniksi. Kuluvan vuoden tilejä tarkastamaan valittiin *pankinjohtaja* *) J. Hagelberg ja sanomal. toimittajat K. Kanninen ja E. Aarnio sekä heille varamieheksi hrat K. A. Nordberg ja Hj. Rutanen.

Vuosikokouksen päätyttyä pidetyssä toimikunnan kokouksessa valittiin yhdistyksen varaesimeheksi hra Kl. Hake, sihteeriksi hra Sundvall ja rahastonhoitajaksi hra O. Hirvonen.

— **Uutta ammattikirjallisuutta.** Faktori H. Scheibler'iltä Kristiaaniassa rupee ilmestymään Käsikirja nykyaikaisessa Reklamilatouksessa vihkottain a: 1: 70 p., nimellä: „Handbog i det moderne reklameväsen“.

Tilauksia vastaanottaa A. Karjalainen, Helsinki, Uudenmaankatu 9.

— **Gåfvor.** Till typografernas sjukförsäkring har af direktör A. Arppe förärats 10 mk samt af doktorinnan H. Gebhard 20 mk, den senare gåfvan med anledning af färdigblifvit tryckarbete.

Af bestyrelsen för den af U. Suometars sättere den 21 mars anställda skiftäflan har till samma fond skänkts 7 mk 60 penni öfverskottsmedel.

— **Till intagning** i Finska typografernas understödsförening ha godkänts:

Från Helsingfors: K. J. Aspholm, från H:fors Centraltryckeri; N. Gavriloff, från Kejs. Senatens tr.; A. V. Judén, från Tidn. o. Tryckeriaktiebolagets tr.; A. A. Lindroos, från Victor Pettersson & C:os tr.; E. M. Lindström, från Hufvudstadsbladets Nya tr. *Från Borgå:* J. A. Forstén, Werner Söderströms tr.; K. V. Forstén, Tidn. o. Tryckeriaktiebolags tr.; A. F. Johansson, Werner Söderströms tr.; J. W. Kirkkala, d:o d:o; A. W. Malm, d:o d:o; V. Saarnio (Mattsson), d:o d:o. *Från Uleåborg:* A. E. Pesonen, K. F. Lepistö. *Från Jyväskylä:* E. Blom.

— **En soare** till förmån för typografernas understödsförenings kassa har föreningens bestyrelse beslutit anställa nästa vinter.

— **En utfärd till** „Grejus“ föranstaltas af Typografernes förening i Helsingfors den 9 maj.

— **Till faktor** för det nya tryckeriet i Kristinestad har hr Ahlroos från Helsingfors blifvit antagen.

— **Ny facklitteratur.** Faktor H. Scheibler har åter börjat med ett större fackarbete. Han kommer nämligen att utgifva en „Handbog i det moderne reklamväsen, saerlig med hensyn til de grafiske reklametryksager og specielt annonsevæsenet“.

Värket utgifves ifall tillräckligt många abonnenter tecknat sig på de utsända listorna. Det skall utkomma i 6 à 7 häften till ett pris af 1 kr. 20 öre (1 m. 70 p.) pr häfte.

Requisitioner emottages af A. Karjalainen, Helsingfors, Nylandsgatan 9.

— **Minkä arvoinen on maailmanlehti.** Joku aika sitten myytiin 1/1512 osa sanomalehdestä „Times“ 353 punnasta sterl. Tämän taksoituksen

*) Jyväskylän kirjaltajainyhdistyksellä mahtanee olla oikein sekavat tilit päättäen siitä, että tilintarkastajaksi on valittu — pankkimies.

mukaan tulisi „Times“-lehden siis omistaa milj. markan omaisuus. „Times“ tuottaakin vuosittain omistajilleen puhdasta voittoa toista milj. markkaa.

— **Tanskalaisen sanomalehden „Social-Demokraten“ ulla** — hyvin toimitetulla ja tuloja tuottavalla sanomalehdellä — on päätoimittajana ent. kirjaltaja hra Wingaard. Nyt on lisäksi taasen kirjaltaja astunut toimitukseen toimitussihteeriksi, edellisen ent. kirjaltajan sijaan, jonka kivulaisuuden takia on täytyntä toimestaan erota.

— **Työttömyys Lontoossa** teki kirjaltajain kesken lokakuussa v. v. 5 %/o. Edellisenä vuonna samana aikana teki se 5,7 %/o. Yksistään Lontoon osalle lasketaan 4,7 %/o.

— **Stilgjutaresträjk.** I Italien har en stilgjutaresträjk pågått under tio veckors tid. Att kampen varit utomordentligt svår, framgår däraf att arbetarne i Genua beslutit upprätta ett eget stilgjuteri. Arbetsgifvarne voro villiga att gifva bättre aflöningsvilkor men vidhölllo på massreglering af arbetarne, hvarför deras anbud afslogs. Senare ha dock en del stilgjuteriegare godkänt de af arbetarne framställda fordringarna, så att denna sträjk i det närmaste är nedlagd.

— **Nya sätmaskiner.** I „Graphischer Beobachter“ beskrifves en alldeles ny från alla andra hittills uppfunna sätmaskiner afvikande konstruktion, hvilken sätter med vanlig stil samt äfven utsluter. Den lär lämpa sig icke allenast för tidningssats utan äfven för bättre verksats. Nyheten kommer från Amerika.

Äfven i Danmark har konstruerats en sätmaskin för vanliga typer. Den är så att säga en efterapning af Lagermanns sätmaskin. Densamma sätter dubbelt mera än hvad en vanlig sätmaskin hinner med, men då raderna sedan måste utslutas för hand så synes maskinen icke vara af något synnerligt värde.

— **En typograf sträjk i Belgrad** ändades sålunda att arbetsgifvarne frångingo sitt först fattade beslut om nedsättande af lönerna och arbetarne sina fordringar om höjande af desamma. Samtliga arbetare intogo därpå sina platser med de gamla länebetingelserna.

Reklamer.

På de senaste åren har reklamväsendet fått ett omfång, hvarom den oinvidge aldrig kunnat göra sig en föreställning. Bland alla kulturfolk är det särskildt engelsmännen och amerikanerna, som fullt hafva uppskattat nyttan af en reklam. De äro äfven skaparna af densamma och den saligen afsomnade Barnum gäller ej utan skäl för att vara reklamernas pappa.

Efter hans död var det den engelska tvålfirman Pear, som genom sina jättelika annonsplakat väckte ett internationellt uppseende. Den bestotypa underrättelsen: Pears Soap is the best! (Pears tvål är bäst) kan den resande läsa såväl på kritiklipporna vid Dover i engelska kanalen, som på husgafarna i nästan alla hufvudstäder. Han må fara till pyramiderna i Pharaos land, eller klättra bland klippassen i Alperna; ständigt falla dessa ord för hans ögon.

Denna firma har en uppfinningsrikhet vid valet af sätt för sina annonser, som är häpnadsväckande.

Pear har aflönat gatusångare endast därför, att de till populära gatumelodier hafva satt en text, som går ut på ett lofprisande af deras tvål eller såpa.

För några år sedan omdanades denna firma till ett aktiebolag och det är denna omständighet som gör, att vi hafva någon kännedom om, hvad reklamväsendet kostar, samt om nettovinsten för de år som förflutit sedan affären grundades.

År 1885 utgaf Pear för sin annonser o. d. 31,159 pd st. — vinsten för samma år blef 95,106 pd st. År 1886 stego annonskostnaderna till 58,884 pd st. — vinsten blef 117,565 pd st. År 1887 var kostnaden för annonserna 82,312 pd st. — vinsten 128,109 pd st. År 1888 visade 86,491 pd st. — 133,706 pd st. År 1889: 119,902 pd st. — 149,770 pd st. År 1890: 126,994 pd st. — 165,355 pd st. År 1891: 130,596 pd st. — 175,920 pd st. Följande år hafva summorna varit i förhållande till det föreg. — stigande år från år.

Till en reklam kan snart sagdt användas allting och det är märkvärdigt att se, hvad uppfinningsrikheten härvidlag kan hitta på. Ny du-

ga klippväggarna i Schweiz ej längre, man har därför kommit på den idén, att på botten af de många insjöarna i Schweiz nedläggas annonsplakat, anbragta på med cement öfverdragna svartlackerade bräder. Då de gula eller hvita bokstäfverna bryta starkt af mot den svarta bakgrunden, måste de äfven enligt de optiska lagarna synas å själfva vattenytan. Som bekant hafva dessa insjöar ett så klart vatten, att man kan se botten å rätt ansenligt djup. Ett första försök af detta slag har gjorts på Genfersjön och utfallit till allmän belåtenhet.

Ett annat sätt för åstadkommande af en verklig reklam har uppfunnits af en New York-firma, som driver affär med hemliga läkemedel. En af delägarne upptäckte nämligen en man, hvilkens hufvud var en enda biljardboll och vars släthet stälde alla andra gubbars mänsken i skuggan. — „Här är något för vår affär“ tänkte vår amerikanare och hyrde genast denna ovanligt stora och glänsande hufvudsvål som annonsplats. Det säger sig själf, att mannen fick följa med på köpet. På den hårlösa ytan målades nu namnet på medicinen, hvarjämte mannen fick en parkettbiljett till någon teater. Så snart han tog af sig hatten, var han ett mål för allas ögon. — Galleriet hurrade, andra skrattade; men den påhittige amerikanaren hade vunnit sitt mål: namnet på hans medicin var i allas mun.

„Erityisistä syistä“.

(Tapaus takavuosilta).

Kello oli jo 10 ja 12 aikana olisi „Tellervon“ pitänyt ilmestyä, olla jo kaupungissa jaettunakin, vaan se näytti hyvin epäiltävältä. Kun kaikki ilmoitukset otettiin mittaan, ei ainoastaan seisovat ilmoitukset, joitten vuoro nyt ei olisikaan ollut ja joista muutamia jo olivat olleet ylimääräisesti, vaan muutamia vielä purkamatta olevia ilmoituksia huutokaupoista, jotka jo oli pidetty, sekä vielä sisään otettavaksi mitattu muuan pieni kertomus, joka oli viime numerossa ollut, vaan josta olisi päässyt sillä, että olisi se erehdykseksi mainittu seuraavassa numerossa, niin puuttui kuitenkin vielä 3 palstaa, ja se olisi voitu lotoa nappata suunnilleen monissa miehin, vaan kun ei ollut käsikirjoitusta. Latojat olivat seisonet jouten koko aamun ja toimittajaa ei oltu tavattu, sillä hän oli mennyt huvimatikalle eilen. Levottomana katseli faktori kelloa ja pani taas pojan Lehtisen ravintolaan.

Toimittaja oli tullutkin ja istui ruokasalissa aamukahvilla. Hän silmäsi poikaa ensin arasti kuin jotakin velkojaa, jonka pelkäsi tulevan ja tarttuvan kurkkuun aikoen heittää hänet torniin. Rauhattomia liikkeitä tavotteli hän ja oli pyytelevän näköinen aivan kuin olisi aikonut sanoa: hyvä ystävä ei nyt sovi ei millään tavoin. Ja hän sieppasi pöydältä jonkun vanhan sanomalehden, jota kuumeentapaisella innolla silmäili ja loi aina välissä katseen poikaan, joka hänestä näytti niin kopeana, melkeenpä röyhkeän näköisenä seisovan ja aikovan sanoa jotakin hävytöntä ja poika sanoikin:

„Käsikirjoituksia?“

„Mene h—ttiin, ei suinkaan minulla täällä ole käsikirjoituksia, mistä niitä minulla täällä olisi, tiedäthän sinä, ettei niitä minulla täällä ole, minä olen ruualla ja ruokarauha olla pitää . . . Ei ole, kullethan sinä“.

Toimittaja oli hyvin turskin näköinen tuota sanoessaan ja kuin poika puitti tiehensä oli hän kuin taakan hartioiltaan pudottanut, kuin pahimasta vihollisestaan päässyt.

Hän tilasi lisää kahvia ja konjakkia.

Mutta hetkisen perästä ilmestyi oven suuhun kirjapainosta muuan taituri. Hän seiso toisessa kädessä lakkiaan huiskuttaen ja toisen käden hypypysillä viiksiään kiertäen, suu hymyssä, toinen silmä kiinni ja pää kallellaan katseli aivan kuin olisi hyvin tarkasti tähdannyt konjakkipulloa ja laukasi hetken perästä:

„Manuskriptiä“.

„Pidä suus kiinni!“

„Vill du ha' en konjackare?“

„Merci beaucoup!“

„No tule istumaan“. Ja kaataessaan lasiin kysyi toimittaja: „Kuule, lauantai-iltanahan me päätimme lähteä kalastamaan Pöyhjärvelle, jonka sinä olet kehonut olevan niin kalaisan. Mitä vehkeitä sinne otamme?“

„Eiköhän viinaa, konjakkia on niin kallista“.

„Minä tarkoitan kalastusneuvoja“.

„Minä tarkoitan herra maisteri, että käsikirjoituksia nyt ja kuin siivillä“, kuului ääni oven suusta ja se oli faktori, pulsa herra, punakka ja isovatsainen. Kello on 1/2 11 ja 12 aikana pitäisi lehden olla valmis. Kolme palstaa vähintään puuttuu, vaikka kaikki mitä vielä purkamatta on viime lehdestä, pannaan sisään. Yleisö on tyytymätön kun lehteä ei saa aikanaan.“

„Noo, eihän se nyt mikään asia ole, jos lehti myöhästyy. Sattuahan niitä asianhaaroja, ja sitä paitse eihän meidän yleisö vielä niin kypsytty ja kehittyntä ole. Se on toista ulkomailla . . .“

Ja asiasta keskusteltua vielä jonkun aikaa istui faktori kahville.

Näin kesäkuumalla ei kukaan ihminen viitsi lukea lehteä, keskusteltiin, olisi melkein sama jos ei lehti ilmestyisikään, se ainakin oli yhden tekevä ilmestykö se tänään eli huomenna.

„Eikö sinustakin ole niin?“ meni toimittaja kysymään itse isännältä, joka tuli saliin katsellen ympärilleen ja etsien jotakin saadakseen partian biljardia pelaamaan. Hän näytti vähän epäroivältä ja tuumallevalta, aivan kuin olisi tahtonut sanoa, ettei se käy laatuun.

„Miten selitetään asia?“

„Selitetään! Se on minun asiani“.

Ja toimittaja kirjoitti lipun, jonka taituri vei kirjapainoon. Siellä painettiin pienoinen lippu: „Erityisistä syistä ilmestyy „Tellervo“ huomenna“.

Se levitettiin kaupungille. Yleisö sitä tuskin viitsi lukea, sillä se olisi tiennyt erityiset syyt ilmoittamattakin yhtä hyvin kuin toimittaja, ulosantaja ja faktori, jotka ratokseen kuumana kesäpäivänä löivät biljardia ravintolan varjoisassa huoneessa.

Se oli siihen aikaan.

Tariff-frågan i Stockholm.

Den tariffnämnd, bestående af Svenska typograf-förbundets styrelse, kontrollnämndens ordförande och förbundets revisorer, som vid inom landets afdelningar företagen omröstning fått i uppdrag att besluta åtgärder i tariff-förhållanden i Stockholm, har efter att förut hafva, genom allmänna mötens arrangerande för Stockholm typografer, erfarit dessas ställning till tariff-frågan, genom skrivelser och underhandlingar med principalerna lärt känna hvilket läge frågan hos dem intager, och senast genom allmän slutet omröstning bland Stockholms typografer uttrönt deras åsikter om kraftigare åtgärders vidtagande för att vinna slutliga målet, har nämnden, efter mogen pröfning och tagen noggrann hänsyn till såväl de olika uttalandena, som ock hvad som i betraktande häraf är för organisationen bäst och för dess medlemmar medför största tryggheten, kommit till det beslut, att från den 1 april godkänna följande förändringar i nu gällande betalningsgrunder för Stockholm:

att för sättning med afläggning af 1000 bokstäver svensk slät sättning betalas efter följande grundpris:

för petit, borgis och korpus kägel 30 öre (nu 28)	
„ cicero kägel	32 „ („ 30)
„ halfcicero, halfmittel och mittel kägel	35 „ („ 33)
„ halfkorpus kägel	45 „ („ 42)
„ om bredden	
„ öfverstiger 24 petit	50 „ (ny)

För sättningen beräknas 3/4 och för afläggningen 1/4 af priset;

att sättarens skyldighet till formatpåläggning bortfaller; och ersättes sådant arbete med 35 öre för kvarto-ark, 50 öre för oktav-ark, 65 öre för duodes-ark och 80 öre för sedes-ark. Finnes icke behöflig materiel tillgänglig, betalas efter tid; och att minimilönen höjes till 20 kronor för såväl sättare som tryckare; (nu 18 kr.).

Dessutom antages förslaget om att 9-timmars arbetsdag införes för månaderna juni, juli och augusti mot 10 timmar öfriga månader,

Vidare har tariffnämnden, på därom framställd begäran hos principalerna, fått beviljad, att delegerade från förbundsstyrelsens skola konferera med Allm. Sv. Boktryckareföreningens Styrelse i tariffens öfriga punkter. Och har nämnden på samma gång beslutat gifva sina delegerade i uppdrag att omedelbart till behandling upptaga såväl sättarnas som tryckarnas omtvistade punkter i tariff-förslaget till behandling och verka för lokaltilläggets höjande.

Tili

U. Suomettaren latojain Maalisk. 21 p. 1897 toimeenpanemaa kilpailihoa varten kootuista raahoista.

Tuloja:

Suom. Kirj. Seuran painosta	45: —
Senaatin	14: 25
Simeliuksen	9: 50
V. Pettersson & Kumpp.	7: 25
Nya Pressenin	6: —
Sentraalipainosta	5: 25
Frenkellin painosta	3: 75
Hufvustadsbladetin	2: —
Yhteensä 93: —	

Menoja:

Palkintojen oston	81: —
Sertinkiä, 1 metri	—: 60
Neuloja, 5 tusinaa	—: 80
Kaljaa, 20 litraa	2: —
Muita menoja	1: —
Yhteensä 85: 40	

J. A. Snell.

Jäännös, 7:60, on lahjoitettu Suom. Kirjanpajain Apuyhdistyksen „Ijakkäiden kirjaltajain eläkerahastoon“.

Tilin olemme tarkastaneet ja havainneet oikeaksi.

E. Frimodig.

A. A. Krekelä.

Satunnaisten menojen rahastoon

on Maalis- ja Huhtikuulla kerääntynyt seuraavat summat allamainituista kirjapainoista:

Simeliuksen perillisten kirjap.	7: —
Weilin ja Göösin kirjap.	6: 10
Sentraalikirjapainossa	3: 34
Petterssonin ja Kumpp. kirjap.	3: —
Frenkelin ja Pojan kirjap.	2: 69
Senaatin kirjap.	1: 30
Suom. Kirj. Seuran kirjap.	1: —
Nya Pressenin kirjap.	—: 30
Summa Smk. 24: 73	

Alfred Stampell.

Sekalia. Svibel.

— **Tapaturma.** Sanomalehti „Uusimaassa“, joka painetaan Verner Söderströmin kirjapainossa Porvoossa, saatiin hiljakkoin lukea seuraava lihava pala:

„Useita uutisia jäänyt pois syystä, että eräs laiva särkyi aivan viime hetkessä, jolloin niitä ei enää kaikkea ennätetty uudestaan lotoa.“

Varmaankin hyvin usea „Uusimaa“-lehden lukijoista on saanut aivojaan vaivata turhalla miettimisellä, kuitenkaan tulematta tolkkun tuon „erään laivan“ rikkoutumisesta, etenkin kun laivakulku ei ole vielä alkanut. Mutta kaikesta huolimatta on kuitenkin tapaturma — oikeammin haaksirikko — tapahtunut Porvoon rapakoilla, Söderströmin kirjapainossa olevain puolen kynnärän pituisten „laivapoikain“ seassa. — Kumma, ettei yhtään noista „puolen kynnärän“ miehistä joutunut — ei veteen — vaan sekalien sekaan. Siitä ei „Uusimaakaan“ virka mitään.

Rättelse. — Oikaisu. Under N:o 377 har som inträdd införts Johansson, Herman, bör vara Carlander, Ernst Waldemar. — Nrölla 377 on ilmoitettu yhtyneeksi Johansson, Herman, pitää olla Carlander, Ernst Waldemar.

Glöm ej Invalidfonden!

Helsingissä 1897.

J. Simeliuksen perillisten kirjapaino osakeyhtiö.